

892

ВОЈ. Ј. ИЛИЋ МЛАЂИ

КРАЉ ЈОВАН ВЛАДИМИР

— ЛЕГЕНДА У СТИХОВИМА —

БЕОГРАД
1925.

Др Милеју од народних београдских

15-9-48 Социјална Народна
Београд Београд

Сва права: издавања, умножавања и прештампавања (укупног или делимичног) писац задржава искључиво за себе.

В. Ј. ИЛИЋ МЛАЂИ.

ВОЈ. Ј. ИЛИЋ МЛАЂИ

КРАЉ ЈОВАН ВЛАДИМИР

— ЛЕГЕНДА У СТИХОВИМА —

БЕОГРАД

Штампарија М. Карића — Краљев Трг 25.

1925.

КРАЉ ЈОВАН ВЛАДИМИР

Столећа девет већ је прошло
Од оних црних, бурних дана,
Кад цар словенски — Самуило —
Разјарен, бешњи од оркана,

На српску страну војску крете:
На Владимира, краља Зете.

И наста: покољ, плач и јаук;
Земља се тресла, крв се лила;
Да главу спасе, српска нејач
По шумама се мрачним крила,
И краљ, да страшну коб отклони,
У крај планински војску склони.

Опкољен у свом горском гнезду,
 Засипан гвожђем и камењем,
 Држ'о се чврсто Краљ—Владимир
 Међ' неприступним горским стењем..

Узалуд беше цела сила
 Обесног цара Самуила!..

И горски крај тај не би пао,
 Крај свију мукâ и свег труда,
 Да Владимиров жупан један
 — У свако доба има Јудâ! —

Жељан да царску милост стече,
 Не приђе цару, и не рече :

„О, победниче недостижни
 „Градова, царствâ и земаља,
 „За једну кесу суха злата
 „Издаћу теби свога краља!

„И, чим поведеш за мнош чете,
 „Имаћеш живог Краља Зете!“

— „Хвала ти!“ — рече Самуило,
Жупана грли око врата,
И издајици рода свога
Он пружа кесу суха злата,
    Па испред целе војске стаде
    И знак за општи напад даде

Уз страшни тутањ јурну војска,
И потресе се земља цела,
И помрачи се свод небесни
Од смртоносне кише стрелâ,
    И, пре но што се сутон свио,
    Владимир Краљ је *сужањ* био...

И свршено је... Кршна Зета
Силнику врата већ отвара,
И бива један алем више
У круни туђег, мрског цара,
    И цела српска земља мила
    Постаје пленом Самуила...

* * *

С песмом се враћа Император.
 Свршивши војну величајну,
 С триумфом стиже у град Преспу,
 У престоницу своју сјајну,
     И, ту, огромну гозбу прави,
     Победу жељан да прослави.

Лије се вино. Купе звече,
 И брује свирке несустале:
 По одајама громко јече
 Карабе, зурле и свирале.
     „Нека се чује пир и сила
     „Свемоћног цара Самуила!“

Около двора букћу свуда
 Ломаче сјајне и високе,
 При њином блеску одсјајкују
 Мачеви оштри, сјајне токе.
     Званице царске, гости пјани,
     Играју бесно по дворани.

Тресу се врата и ћерчива.
Многа се чаша ту испила
За срећу земље, сјај државе,
За здравље цара Самуила,
На столу, најзад, цар се створи,
И, мач држећи, он говори:

„Заклињем вам се, браћо моја,
„Вечитим сјајем свога трона,
„И овом „чашом“ коју држим:
„Лубањом брата мог Арона,
„Кад цео Балкан робљем створим,
„Цариград тад ћу да покорим!“

Био је вес'о.. Не би никог
Ком не испуни какву жељу,
Свакоме богат поклон даде:
Ил' хрисовуљу, ил' повељу,
Па, најзад, пита ћерку своју:
„Имаш ли и ти жељу коју?“

Дивна и витка, сва у руху
 Од свиле, крзна и од злата,
 К'о анђ'о чедна, с бисер-ниском
 Около снежно-белог врата,
     Лагано, тихо, испред цара
     Стидљиво стаде кћи Косара:

„Ја немам, оче, страсне жеље
 „К'о Иродова кћи Салома,
 „Ја носим љубав Бога Христа,
 „Ја значим *благости* овог дома,
     „Па, чуј и мене, к'о и госте,
     „Моје су жеље сасвим просте:

„Док теби, овде, драги оче,
 „Од задовољства блиста лице,
 „До мене јаук твојих сужњих
 „Допире оздо, из тамнице,
     „Допусти, да кћи твоја оде,
     „Да им однесе хлеб и воде!“

— „Отиди!“ — рече.. И Косара
 Изиђе с речју: „Хвала, оче!“
 Низ мрачне, труле степенице
 Под сводове се спуштат' поче,
     Пред њом бежаху од буктиње
     Тамничне мрачне животиње:

Стонога, гуштер и миш слепи . .
 А, тамо даље, видиш змију,
 Где се увлачи и сакрива
 Под белу хрпу од костију,
     Тамнички црни пацов бежи
     Сметлиштем, које свуда лежи...

Сваки се, пред њом, стуб чињаше
 Огроман, страшан као баук;
 Однекуд, чак са дна тамнице,
 Чуо се тежак људски јаук,
     К'о болни израз муке сиње,
     Што богоради, ил' преклиње.

Ту роб, о ланцу, „Милост!“ виче.
 Крај њега други на тлу спава,
 И, руком, кроз сан, стреса змију
 Која га опет обмотава.

Студено . . . Озго, с влажна свода,
 На главе њине капље вода.

У страни даље: Краљ-Владимир,
 С Распећем Божјим око врата,
 У ланце спутан краљ без скиптра,
 Без краљевскога свог орната,
 У достојанству седи пуном,
 К'о да је и сад још под круном.

„Не клони, браше!“ — он говори —
 „Оштани храбар све и даље!
 „Тамница значи искушење
 „Које нам Вишњи Господ шаље,
 „Те да нас чврста вера води
 „И да нас пашња препороди!“

У том баш царска кћи прилази
 Анђелски-нежно, лаким ходом,
 И сваком пружа бела хлеба
 И сваког поји хладном водом,
     И, пошто сваком осмех даде,
     Пред Владимира-Краља стаде .

Он беше диван, к'о бор висок,
 Им'о је љупки лик детета,
 И цео његов мушки израз
 Бејаху: кроткост, благост света,
     У оку, пуном умног сјаја,
     Им'о је нешто што осваја.

Он, с чудом, спази драж девојке,
 Па к њојзи, тихо, благо, крочи,
 И заблисташе, пуне душе,
 Његове крупне, црне очи,
     И гласом, који сав трепери,
     Упита: „Кога тражиш, кћери?“

„Са бурне гозбе, краљу Зете,
 „Од пуне софре сиђох сада,
 „К’о верна ћерка Цркве Свете,
 „У ову кућу црног јада,
     „Да вас, по гласу Божје воље,
     „Опростим беде и невоље!“

— „Нека је благословен тренут
 „У који с’лазиш, сестро мила!
 „Ал’, кажи, ко си?“ ... Она рече:
 „„Косара, ћерка Самуила!““

И тад збораху врло дуго
 И завољеше једно друго..

А, када беше у ноћ касно,
 Царева лѣпа кћи се диже,
 И, сва у сјају узбуђења,
 На царску гозбу натраг стиже,
     И, одмах, с врата, говор поче:
     „Још једну жељу, драги оче!“

„Ја знам, да, оче, већ одавна
„Твој царски поглед брижно мери,
„Да нађе себи часна зета
„А врсна мужа својој кћери,
„Ал', пре но, ма што, ту покушаш,
„Молим те, да ме бар саслушаш!

„Ја нисам, оче, мала више!
„Ја знам шта нећу, а шта желим,
„И због тога ти, овде, гласно,
„Пред велможама свима велим:
„Мени је судба наречена:
„*Владиминова* бићу жена!

„Његова, или хладног гроба!
„И зато, оче, падам нице
„И молим ти се, пусти одмах
„Несрећне сужње из тамнице,
„И ову гозбу, што се ори,
„У бурни *свадбен* пир претвори!“

Заћутао је Самуило
 И, тобож брижно, главу с'вио,
 И правио се, да премишља,
 Мада је вес'о, срећан био
     Што му је, тако, ћерка мила
     Рођену мис'о погодила.

Ал', затим, прену, кликну: „Слуге!
 „Потец'те брже него птице,
 „Измијте краља и обуц'те,
 „И, чим изиђе из тамнице,
     „Доведите га, јер с њим желим
     „*Заједно* да се провеселим!“

Изгледало је, к'о да зора
 Сред тамне ноћи љупко грану,
 Када, с порфиром, и са круном,
 Владимир крочи у дворану,
     Тад, с пуном чашом, цар га сrete:
     „У твоје здравље, драги *зеше!*“

„На многа љеша!“ — грмну поклич —

„И Бог Им дао срећне дане!“

Гласници хитри полетеше

И глас разнесе на све стране,

А сутра-дан је, пред олтаром,

Владимир стајо са Косаром.

Свадбени шумни пир је био

Највећи свадбен пир Балкана,

Настављао се — вели прича —

Кроз четир ноћи и пет дана,

Док, после славља без престанка

Не дође тужни час растанка.

Растанак с домом родитељским

Увек је за нас удар груби...

Косара, сузна, оде с Краљем,

Супругом дичним, кога љуби,

У непознати крај јој страни:

У тврди Скадар на Бојани.

У престоници лѐпе Зете
 Живот им беше срећа права,
 Али, на вељу жалост горку,
 Прича се *срећно* не свршава,
     Већ крај њен тако тужно звони,
     Да сваког живог на плач гони...

* * *

Прошло је много од то доба,
 Много се штошта с земље скрило,
 У кипариса црној сенци
 Почива давно Самуило,
     Те сад Владислав, цар варварски,
     У руци држи скиптар царски.

У Византији силној влада
 Цар Василије — деспот зао —
 И свом човеку: Владиславу
 Поруке он је често слао:
     „Владимир само још нам смета!
     „Уклонимо га с овог света!“

И тај који је свога брата
 И своју снаху убит' мог'о,
 Тај ослепилац свог синовца
 Није се дао молит' много,
     Савете грчке прими ове,
 Па Владимира к себи зове:

„За срећу наше земље обе,
 „Ја, Владимире, топло желим:
 „Рођачки да се с тобом видим
 „И да се братски провеселим,
     „Не чекај зато позив други,
     „Већ, крећи одмах, на пут дуги!“

Докле се, снужден, Краљ решав'о,
 — А то не беше, богме, лако! —
 Косара мудра, добри анђ'о,
 Приђе му тужно и полако,
     Слутња јој горка срце пара,
 Па Владимиру проговара:

„Не иди тамо! Ко те зове!
 „То није човек, ни брат верни,
 „Убица то је брата мога
 „И стари курјак лицемерни!
     „Он јагње мами из даљине,
     „Те да му главу лакше скине!

„Не иди тамо! Мене страши
 „Ужасна, грозна слутња нека!
 „Но, пусти мене, да ја видим
 „Како ће мене да дочека!
     „Не хтедне л' мене он убити,
     „Ни шеби неће ништа бити!“

И оде . . . Од то доба није
 Ни месец дана прошло даље,
 А цар Владислав три владике
 У изасланство Краљу шаље,
     И шаље „веру“ и крст часни,
     И вели: „Дођи! Не закасни!“

И поклисари Краљу зборе
 „Прихвати руку светлог цара,
 „Владарски ти ћеш бити примљен,
 „Онако исто к’о Косара,
     „И док нас, живе, ноге носе,
     „Неће ти пасти длака косе!“

Тад један сузни, тужни поглед
 Владимир баци стѣњем Зете,
 Па се на гојна коња вину
 И, с владикама на пут крете,
     Желећи свему Српству слогу.
     И молећи се, уз пут, Богу...

Ал’ цар, дуж пута, сакри људе,
 Заседе спрѣми он без броја:
 „Владимир пушем чим наиђе
 „Војници! Одмах, децо моја,
     „Убијше!“ — налог он им дао,
     Јер је овакав план имао:

„Погине л' негде *још* у *пушту*,
 „Кривице ћемо себе спасти,
 „Јер ћемо свету и Косари
 „Ко лицемери, лако касти:
     „Ми Владимира нисмо такли
     „*Разбојници* су њега смакли!“

Ал' Небо има *своју* правду!
 И Господ има *своја* чуда:
 Читава војска херувима
 Чуваше, уз пут, Краља, свуда,
     И, пошто сав пут беше прећен,
     Владимир сјаха неповрећен.

Кад зачу: „*Иде Краљ Владимир* :
 „*У дворску цркву сад баш сшиже!*“
 Владислав, као тигар бесан,
 Од обеда се хитро диже:
     „Не дам му више *час* живота!
     Убијте одмах српског скота!

Узалуд болни крик Косаре
 И молба царских малишана,
 Војници, с голим мачевима
 И штитовима, са свих страна,
     К'о курјаци се гладни свише
     И цркву зачас опколише...

И Краљ то смотри: „Је л' то *верности*
 „Коју вам Црква проповеда?!
 „То ли је *завеш* вашег цара
 „Што мучки вреба и опседа?!“
     А они, свесни срамна дела,
     Ђутаху, лица невесела....

И тад, озарен, сјајем неба,
 Спокојна лица и блажена,
 Дуго се Богу Краљ мољаше,
 Клекнувши смерно на колена:

„Господе, људ'ма, пуним злоси,
 „Невину моју крв опроси!“

Па, свестан, да ће, кроз тренутак,
 Духовно, Богу да узлети,
 Он прими причест, потом приђе
 И рече: „Збогом, оци свети!

„Збогом! Уз песме божанствене,
 „Мол’ше се Богу ви за мене!“

А епископи с тугом зборе:

„О, Владимире, краљу Зеше,
 „О, чиста душо, ти си жртва,
 „Дубоке своје вере свеше!

„Ти, звездо патње, која блиста,
 „И мучениче ради Христа,

„Занавек збогом! И . . . опроси!

„Јер ништа нисмо ни ми знали!“

И сваки од њих приђе Краљу
 И сузама му руке зали.

Он пружи врат свој тад кроз врата
 Под, већ уздигнут, мач целата!..

И .. смртоносан један фијук
 И удар мача .. Намах таде
 На обесвећен праг црквени
 Краљевска глава с круном паде ...

Војници, пуни страве, сташе ...

Затим се листом разбежаше ...

* * *

Онамо, где се „Свешти Јован“¹⁾
 Подиже, гордо, у самоћи,
 Пренеше оци-калуђери
 Владимирове „свете моћи“

Да, онде, вечно, дане трају

У изабраном дивном крају.

И крин, и ловор, и босиљак
 На томе светом месту ничу,
 И слéпи, кљасти и невољни
 Из целог света ту се стичу,

И сви од Свеца помоћ траже,

И свима свети Краљ помаже ...

1) Манастир „Св. Јован Владимир“.

А Српска Црква пали тамњан
 Драгоме свецу из давнине,
Том најшаријем пиониру
Херојске српске величине,

И, као доказ поште своје,
Владимирову Службу поје...

А шта је било са Косаром?..
 Од горке туге, јада жива,
 У манастир се исти склони
 У коме супруг њен почива,

И, најзад, после много летâ,
 И сама оде с овог света...

* * *

У домовини Кастриоте,
 Међ' врлетима са свих страна,
 У живописном зеленилу,
 Надомак града Елбасана,

У манастиру српском старом
 Владимир лежи са Косаром...

Како је дивна крепост *вере!*
 Како је зрачан сјај *врлине!*
Љубав је светлост, моћ и сила!
 И успомене свете њине

Живеће док је људског соја!..
 „А ова блéда песма моја

Нека је подстрек сваком оном
 Когод се прави Србин зове,
 Те да извуче горки наук
 Из жалостиве приче ове:

„Догод на небу сунца има,
 „Не веруј ништа злошворима!“

6.—III.—1925.

Београд.

ОД ИСТОГ ПИСЦА:

1) **Целокупна Лирика Војислава Ј. Илића Млађег.**
— 32 штампана табака. 512 страна. Цена 100 дин. Књижарима уобичајен рабат. Највећа збирка песама за рецитовање и декламовање. Пишчево сопствено издање. Поруџбине слати на адресу: *Вој. Илићу Млађем. Београд. Раденичка ул. бр. 8.*

2) **Антологија српске лирике од Бранка до данас.**
1920. год., 410+XIX страна. Издање књижарнице Рајковића и Ђуковића. Цена 30 дин.

3) **Дела и људи. I.** 144 стране. Збирка књижевних оцена делâ: Светислава Стефановића, Божидара Николајевића, Јована Скерлића, Павла Поповића, Авде Х. Карабеговића, Драгутина Ј. Илића, Велимира Рајића, Јована Дучића, Симе Пануровића, и т. д. Издање књижарнице Рајковића и Ђуковића, Београд—Теразије. Цена 9 дин.

Цена 5 динара.
